

Evroskepticizam

Pojmom evroskepticizam (eng. euroscepticism) se označava sumnja i protivljenje prema evropskim integracijama i Evropskoj uniji (EU). To je racionalan i kritički stav prema EU, te ga ne treba poistovećivati sa pojmom eurofobija, kojim se označava neosnovan strah od integracije u EU. Evroskepticizam je veoma složen i sveobuhvatan pojam, jer se njime može istovremeno iskazati različiti stepeni intenziteta sumnje i/ili protivljenja prema EU i evropskim integracijama, kao i različiti razlozi za takav stav. Tako, na primer, on obuhvata stavove kojima se iskazuje kritičizam i protivljenje konkretnim političkim formama i rešenjima evropskih integracija, ali i načelno (npr. ideološko) suprotstavljanje ovom procesu, pa čak i težnja ka iščlanjenju iz EU. Uzroci evroskepticizma mogu biti veoma različiti: ekonomski (očuvanje domaće valute), kulturni (očuvanje identiteta), ideološki (očuvanje socijalne/neliberalne države) i politički (očuvanje nacionalne suverenosti). Pojedini autori nastoje da unesu dodatnu jasnoću u razumevanju evroskepticizma izradom tipologija ovog pojma. Pol Tagar i Aleks Serbiak su razlikuju tvrdi (hard) od mekog (soft) evroskepticizma. Ovi autori tvrdi evroskepticizam definišu kao situaciju u kojoj je prisutno načelno protivljenje EU i evropskim integracijama. On može poprimiti oblik neposrednog zagovaranja povlačenja iz EU kod postojećih država članica ili protivljenje članstvu kod zemalja kandidatkinja za članstvo. Nasuprot tome, meki evroskepticizam se odnosi na situaciju u kojoj nema načelnog prigovora članstvu, ali u kojoj se izražava zabrinutost i kritičizam u pogledu politika EU, što se smatra "ograničenim protivljenjem". Nešto složeniju kategorizaciju stavova prema EU razvili su Petr Kopecki i Kas Mad. Tako, postoje četiri pozicije: *evroentuzijasti*: podržavaju ideju EU integracija i optimistični su pogledu tumačenja trenutnog razvoja; *evropragmatici*: ne podržavaju projekt EU integracija, ali je njihov stav o trenutnoj EU ipak pozitivan u onoj mjeri u kojoj se smatra da ona služi pojedinačnim nacionalnim ili sektorskim interesima; *evroskeptici*: podržavaju ideju EU integracija, ali su pesimistični u pogledu tumačenja trenutnog razvoj; i *evroprotivnici*: ne podržavaju ni

ideju EU, niti su optimistični u pogledu trenutnog stanja u njoj. U ovom modelu je, dakle, sam pojam evroskeptika nešto uži nego u uobičajenim upotrebama, a odnosi se samo na specifičnu kategoriju kritike EU.

Inače, samu reč evroskepticizam u društveno-politički saobraćaj uveo je britanski časopis *The Times* sredinom 80-tih godina 20. veka. U Velikoj Britaniji je, međutim, skeptički stav prema evropskim integracijama bio izražen mnogo ranije, te se on ispoljavao u različitoj meri u antiintegracijskoj politici Konzervativne i Laburističke partiji nakon drugog svetskog rata. Šira ukorenjenost evroskepticizma u britanskom društvu je uticala na to da ova zemlja stekne popularni status "evroskeptičke države". No, iako je nastao na engleskom tlu, pojam evroskepticizma se postepeno raširio i po drugim zemljama. U ranim devedesetima sa porastom kritičkijeg evropskog diskursa tokom rasprava o ratifikaciji Mاستrihtskog ugovora u mnogim zemljama, je rastao i evroskepticizam. Čak i u državama Istočne centralne Evrope dolazi do porasta evroskepticizma, uprkos tome što se nakon pada Berlinskog zida nije mogla naci gotovo ni jedna partija i/ili pokret koji su se protivili "povratku u Evropu". Neuspeli referendumi o Evropskom ustavu u Francuskoj i Holandiji dali su dodatni podsticaj skeptičkim stavovima prema EU i evropskim integracijama. Prema istraživanju javnog mnjenja Eurobarometar 70, 34% građana EU smatra da EU ide u lošem smeru, dok je njih 35% reklo da EU ide u dobrom smeru. Isto istraživanje je pokazalo da je evroskepticizam najizraženiji u Finskoj, Francuskoj, Velikoj Britaniji i Austriji.